

JAK POKAZAĆ NA MAPIE UKSZTAŁTOWANIE TERENU?

MAGDALENA ANNA
JANKUN

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania geografii w szkole podstawowej

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach
Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

WARSZAWA 2019

Redakcja merytoryczna – Elżbieta Miterka
Recenzja merytoryczna – Alicja Węsierska-Kwiecień
Agnieszka Stanuszkiewicz
dr Beata Rola
Agnieszka Ratajczak-Mucharska

Redakcja językowa i korekta – Editio

Projekt graficzny i projekt okładki – Editio

Skład i redakcja techniczna – Editio

Warszawa 2019
Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Adresat:

uczeń klasy V szkoły podstawowej

Miejsce:

gabinet geograficzny

Czas realizacji:

1 godzina dydaktyczna

Temat:

Jak pokazać na mapie ukształtowanie terenu?

Podstawa programowa:

I. Mapa Polski: mapa ogólnogeograficzna, krajobrazowa, turystyczna (drukowana i cyfrowa), skala mapy, znaki na mapie, treść mapy. Uczeń: 1) stosuje legendę mapy do odczytania informacji oraz skalę mapy do obliczania odległości między wybranymi obiektami; 3) czyta treść mapy Polski.

Cele lekcji:

Omówisz, w jaki sposób można odczytać na mapie ukształtowanie terenu.

Kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje cyfrowe.

Cele szczegółowe operacyjne:

- omówisz, co zawiera mapa hipsometryczna;
- wyjaśnisz, do czego służą poziomice na mapach;
- rozpoznasz formy terenu na podstawie poziomicy;
- narysujesz rysunek poziomicowy wypukłej i wklęsłej formy terenu;
- wskażesz różnice między wysokością względną i bezwzględną;
- podasz przykłady z atlasu geograficznego map ogólnogeograficznych i tematycznych.

Metody/formy pracy:

wykorzystanie narzędzi ICT, metoda burza mózgów, dyskusja, mapa mentalna, praca indywidualna, praca w parach oraz całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

podręcznik oraz e-podręcznik do nauczania geografii, tablica interaktywna, mapa turystyczna, mapa fizyczna Polski, atlasy geograficzne, tablety/komputery.

Narzędzia TIK do wykorzystania na tej lekcji oraz cel ich zastosowania:

e-podręcznik www.epodreczniki.pl/reader/c/130637/v/78/t/student-canon/m/ikEdPXwuJY#ikEdPXwuJY_d5e221, www.epodreczniki.pl/reader/c/130637/v/78/t/student-canon/m/ikEdPXwuJY#ikEdPXwuJY_d5e325.

Przebieg lekcji

Faza wstępna:

1. Nauczyciel wyświetla na tablicy multimedialnej cele lekcji.
2. Rozpoczyna zajęcia od wyświetlenia mapy topograficznej miejscowości, w której znajduje się na przykład szkoła, czy miejscowości, w której uczniowie mieszkają. Nauczyciel zadaje pytanie, czym różni się ta mapa od mapy Polski. Analiza mapy. Dyskusja.
3. Uczniowie wskazują miejsca na mapie, np.: zabytki architektury, parki, jaskinie, hotele. Odczytują szlaki turystyczne. Obliczają odległości od... do. Dyskusja.

Faza realizacyjna:

1. Nauczyciel zadaje pytanie, w jaki sposób pokazać ukształtowanie terenu na mapie? Burza mózgów. Prowadzący wyjaśnia, do czego służą poziomice oraz jak poprawnie narysować rysunek poziomicowy.
2. Nauczyciel podaje, jak odróżnić na mapie formę wypukłą od wklęsłej.
3. Na tablicy interaktywnej chętni uczniowie rysują rysunek poziomicowy formy wypukłej i wklęsłej.
4. Na mapie topograficznej uczniowie wskazują wzgórze, dolinę, kotlinę. Dyskusja.
5. Nauczyciel umieszcza na tablicy interaktywnej rysunek poziomicowy wzgórza. Prosi o wskazanie miejsc łagodnych i stromych. Podkreśla, że im bliżej siebie narysowane są poziomice, tym stok jest bardziej stromy, natomiast im dalej od siebie – tym łagodniejszy. Posiłkuje się ilustracją „Wysokość względna i bezwzględna” www.epodreczniki.pl/reader/c/130637. Uczniowie analizują i wyjaśniają różnice między wysokością względną i bezwzględną.
6. Prosi o wykonanie obliczeń dotyczących wysokości względnej i bezwzględnej. Uczniowie wykonują je na tablicy multimedialnej oraz w zeszytach przedmiotowych.
7. Nauczyciel posiłkuje się mapą fizyczną Polski. Prosi o odczytanie różnych barw widocznych na mapie. Zadaje uczniom pytanie, co te barwy oznaczają. Dyskusja. Prosi o wyjaśnienie, co oznacza termin mapa hipsometryczna.
8. Nauczyciel odsyła uczniów do atlasów geograficznych. Zadaniem uczniów jest wyszukanie przykładów map hipsometrycznych.

9. Nauczyciel wyjaśnia różnice między mapami ogólnogeograficznymi a tematycznymi. Uczniowie podają przykłady map, korzystając z atlasów geograficznych.

Faza podsumowująca:

1. Na zakończenie nauczyciel prosi chętnych uczniów o uzupełnienie słowne niedokończonych zdań: Dziś nauczyłam/nauczyłem się...; Zrozumiałam/zrozumiałem...; Przypomniałam/przypomniałem sobie...; Zaskoczyło mnie...
2. Nauczyciel podsumowuje pracę uczniów, dokonuje oceny, biorąc pod uwagę wkład i możliwości uczniów.

Komentarz metodyczny

Scenariusz jest uniwersalny, nie zawiera żadnych barier i może być modyfikowany do pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych oraz dostosowywany do potencjalnych możliwości uczniów.

Scenariusz jest zgodny z wielospecjalistyczną oceną poziomu funkcjonowania ucznia.

Zaleca się w podsumowaniu zajęć wykorzystywanie metody świateł drogowych, która uwzględnia SPE uczniów oraz pozwala nauczycielowi na monitorowanie postępów ucznia ze SPE. Za pomocą kolorowych kartek uczniowie oceniają osiągnięcie każdego z celów: kolor zielony – umiem, potrafię, wiem, rozumiem, kolor żółty – mam wątpliwości, nie jestem pewna/pewien czy dobrze rozumiem, kolor czerwony – nie wiem, nie potrafię, nie umiem, nie rozumiem. Metoda daje natychmiastową informację nauczycielowi, do którego celu czy zagadnienia powinien powrócić. W pracy z uczniami o SPE jednym z najprostszych sposobów dopasowania metod jest modyfikacja ćwiczeń, zadań i poleceń, polegająca na dostosowaniu ich, tak by mogły być wykonane przez uczniów o niższym potencjale i obmyśleniu propozycji zadań trudniejszych dla uczniów zdolnych. Nauczyciel powinien stosować różne strategie pracy z uczniem z uwzględnieniem SPE: pomoc w czytaniu poleceń i treści zadań, dokładną analizę treści i upewnianie się, że uczeń rozumie, wydawanie krótkich i konkretnych poleceń, wydłużenie czasu na pracę z tekstem i wykonanie prac pisemnych, sprawdzanie stopnia zrozumienia tekstu i poleceń, zapis trudnych, nowych terminów na tablicy, zwracanie uwagi uczniom na poprawność zapisów oraz wprowadzenie ćwiczeń utrwalających, pomoc w wykonywaniu rysunków, schematów. Przy ocenie ucznia ze SPE obowiązuje zasada indywidualizacji. Wystawiona ocena nie może wynikać z porównania postępów z innymi uczniami. Musi być wielostronna. Należy przy jej wystawieniu wziąć pod uwagę indywidualne osiągnięcia ucznia oraz jego nowo zdobyte umiejętności, wkład pracy, zainteresowanie i aktywność na zajęciach. Nauczyciel powinien stosować

ocenie kształtujące, które eliminuje stres związany z ocenianiem. Musi udzielać informacji zwrotnej dotyczącej wiedzy i umiejętności uczniów w tym uczniom o SPE. Zaleca się stosowanie samooceny, między innymi poprzez zaproponowaną technikę świateł drogowych. Dobór metod i narzędzi kontroli należy do nauczyciela, ponieważ to on zna najlepiej potrzeby uczniów.